

Motion till riksdagen 2022/23:1239

av **Nooshi Dadgostar m.fl. (V)**

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Anslagsfördelning

Anslagsförslag 2023 för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Bostadspolitisk utveckling	35 600	±0
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	12 500	±0
1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000	±0
1:4 Boverket	288 029	3 000
1:5 Statens geotekniska institut	54 369	±0
1:6 Lantmäteriet	721 241	±0
1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus	350 000	2 560 000
1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	4 320 000	±0
2:1 Konsumentverket	171 338	100 000
2:2 Allmänna reklamationsnämnden	54 447	5 000
2:3 Fastighetsmäklarinspektionen	31 951	±0
2:4 Åtgärder på konsumentområdet	13 559	10 000

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter	3 124	±0
99:2 Statliga topplån för byggande av hyresrätter	±0	200 000
99:4 Klimatanpassningar befintligt bostadsbestånd	±0	±0
99:5 Klimatanpassningar nytt bostadsbestånd	±0	±0
99:6 Investeringsstöd för att upprusta, utveckla och bygga nya lekparkar, bemannade parklekar och områden för spontanidrott	±0	500 000
Summa	6 099 158	3 378 000

Inledning

Samtidigt som svensk ekonomi är i stort behov av återhämtning finns det sedan länge ett omfattande behov av investeringar inom samhällsplanering, bostadsförsörjning och bostadsbyggande. Bostadsbristen är fortfarande stor, och allra störst är behovet av hyresrätter med rimliga hyror. Vi behöver inte bara bygga mycket utan också bygga rätt och klimatsmart. Samtidigt är det befintliga flerbostadsbeståndet i stort behov av upp- rustning och även i detta fall är klimatanpassning grundläggande.

För att stimulera ekonomin och genomföra de nödvändiga satsningarna måste staten göra omfattande investeringar. Vänsterpartiet kan konstatera att regeringen inte gör de investeringar som krävs inom samhällsplanering, bostadsförsörjning och bostads- byggande.

År 2023 påbörjar Vänsterpartiet satsningar för att planera, samverka och koordinera den mest omfattande investeringspolitiken för klimatet i modern tid, ett investerings- program som implementeras 2024 och växlas upp under 10 år. Redan 2023 avsätter dock Vänsterpartiet omfattande resurser för att bidra till en tydlig omställning av bostads- beståndet i syfte att minska klimatpåverkan och förbättra boendemiljön, utan att det i alltför stor utsträckning belastar hyresgästerna.

I det följande redogör vi för våra satsningar år 2023 på utgiftsområde 18.

Anslag 1:4 Boverket

Finansiering av ny- och ombyggnad av bostäder på landsbygden

För att utveckla en livskraftig landsbygd är möjligheten att få tillgång till en attraktiv bostad en av de viktigaste faktorerna. En ökad bosättning på landsbygderna ger ett bredare underlag för både kommersiell och offentlig service.

Många landsbygdskommuner uppger att det finns en brist på bostäder. Ett vanligt hinder för större ombyggnationer och för bostadsbyggande i mindre kommuner är finansieringssvårigheter. En fastighets pantvärde på landsbygderna är ofta lägre än dess produktionskostnad, vilket i bankernas kreditprövning innebär en risk. Högre risk för kreditförluster leder till att kraven ökar på låntagaren samt att sämre lånevillkor erbjuds. Alternativt att det inte alls är möjligt att få lån, varken för köp av befintlig fastighet, för nybyggnad eller för ombyggnad. Alltför ofta är bankerna inte intresserade av att erbjuda lån på mindre marknader, eller så saknar de kunskap om marknadsförhållandena på den aktuella orten.

Det är uppenbart att de finansiella förutsättningarna för om- och nybyggnation av bostäder på landsbygden måste underlättas. Boverket fick i juni 2018 uppdrag av regeringen att ta fram förslag på åtgärder som kan underlätta finansiering av bostadsbyggande på landsbygden. I slutrapporten, Finansiering av ny- och ombyggnad av bostäder på landsbygden (2019:11), föreslås att en finansieringsmodell införs som minimerar risktagandet för enskilda hushåll men samtidigt inte innebär stora ekonomiska åtaganden från statens eller kommunens sida – ett statligt topplån med delvis kommunalt förlustansvar för uppförande och ombyggnad av egna hem. Lånet förutsätter att bottenlån beviljats av en kreditgivare på marknaden och kan maximalt lämnas för upp till 85 procent av produktionskostnaden. Förslaget förutsätter ett åtagande från kommunen och eventuell förlust på topplånet fördelas mellan staten (65 procent), kommunen (25 procent) och det låntagande hushållet (10 procent).

I syfte att öka byggandet på landsbygden föreslår Vänsterpartiet att en ny stödmodell enligt Boverkets förslag införs och vi avsätter 3 miljoner för ändamålet 2023.

Anslag 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus

Stora delar av det svenska flerbostadshusbeståndet är i behov av upprustning och energieffektivisering. För 140 000 lägenheter är renoveringsbehovet akut enligt en rapport från det statliga forskningsinstitutet Rise. Kostnaderna är omfattande. Enligt Sveriges Allmännyttan krävs uppemot 165 miljarder kronor för att åtgärda akuta tekniska brister och anpassa bostäderna till moderna krav på tillgänglighet och energiprestanda. Enligt Boverkets beräkningar uppskattas kostnaderna till mellan 300 och 500 miljarder kronor. För att genomföra nödvändiga renoveringar och energieffektiviseringar behöver staten ta ett finansiellt ansvar.

En avveckling av det tidigare stödet för renovering och energieffektivisering inleddes vid årsskiftet 2021/2022 med omedelbar verkan efter att Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas budgetförslag röstats igenom i november 2021. Vänsterpartiet motsatte sig detta och mot bakgrund av de omfattande behoven av renovering och energieffektivisering i det svenska flerbostadshusbeståndet återför vi det. Utformningen av stödet bör ta hänsyn till Riksrevisionens rekommendationer i syfte att göra stödet mer ändamålsenligt (RiR 2019:25).

Vi föreslår en ökning av anslaget med 2,56 miljarder kronor 2023, utöver de medel som fortfarande finns kvar för ändamålet i regeringens budget.

Anslag 2:1 Konsumentverket

För att garantera alla människors tillgång till god konsumentvägledning vill vi att fler kommuner ska ha tillgång till konsumentvägledning. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget med 100 miljoner kronor i jämförelse med regeringens förslag i syfte att förstärka konsumentvägledar- och skuldrådgivarverksamheterna i kommunerna. Vid användning av stödet till anställning krävs 50 procents medfinansiering av kommunerna.

Anslag 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Trycket på Allmänna reklamationsnämnden var stort redan innan coronakrisen, och nu i samband med krisen har det skett en väldigt stor ökning av antalet ärenden, vilket gjort att handläggningstiden ökat markant. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget med 5 miljoner kronor mer än regeringen.

Anslag 2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Det är viktigare än någonsin att stödja organisationer som ger stöd och information om konsumtion. Organisationer som arbetar med konsumentfrågor får en stor del av sin finansiering via det statliga stödet. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget med 10 miljoner kronor 2023.

Nytt anslag: Statliga topplån för byggande av hyresrätter

För att bygga de bostäder som främst behövs, dvs. hyresrätter med rimliga hyror, måste staten ta ett större ansvar för finansieringen. Enbart investeringsstöd räcker inte. För att ytterligare stimulera byggandet av hyresbostäder, i synnerhet under rådande konjunkturläge, bör staten ta över delar av risken för hyresrättens finansiering genom att erbjuda topplån med låg ränta som ersätter större delen av det egna kapitalet för byggbolagen. Med statligt utfärdat topplån på 25 procent av investeringen återstår 5 procent för investeraren att skjuta till. Resterande 70 procent ska som i dag finansieras av banksektorn. Därmed ges även fler aktörer möjlighet att ta sig in på marknaden, vilket stärker konkurrensen i byggbranschen.

Vänsterpartiet föreslår därför att ett system med statliga topplån inrättas. Förslaget innebär en ökad upplåning för staten på motsvarande 10 miljarder kronor 2023. Över tid ska systemet skalas upp och statens upplåning utökas. Schablonkostnaden för detta beräknas till 200 miljoner kronor 2023. Kostnaden som avses är räntekostnad och viss täckning av kapitalförluster.

Nya anslag: klimatanpassningar nytt och befintligt bostadsbestånd

Vänsterpartiet inför två nya anslag för klimatanpassningar av befintligt bostadsbestånd samt klimatanpassningar av nytt bostadsbestånd. Anslagen ingår i det större investeringsprogram som vi avser att implementera 2024, och som sedan trappas upp under 10 år. I anslagen ingår bl.a. medel för moderna hållbara städer, investeringsstöd riktat specifikt för uppförande av flerbostadshus i trä, stöd för klimatneutrala byggplaner och stöd till klimatsmart stadsplanering.

Nytt anslag: Investeringsstöd för att upprusta, utveckla och bygga nya lekparkar, bemannade parklekar och områden för spontanidrott

Det offentliga rummet ska inkludera barn och unga. Det innebär bl.a. att det måste finnas tillgång till icke-kommersiella mötesplatser i närmiljön oavsett var man bor. Det kan handla om attraktiva lekplatser, bemannade parklekar med pedagogisk verksamhet

eller ytor för olika typer av spontanidrott. Det är viktigt att planeringen utgår från både flickors och pojkars intressen. Vänsterpartiet föreslår ett stöd i form av en pott som kommunerna kan söka pengar från för investeringar i lekparker, parklekar och ytor för spontanidrott. För att få ta del av stödet måste man uppnå krav på tillgänglighet. Det ska också göras en konsekvensanalys utifrån tydliga jämställdhetsmål. Vi avsätter 500 miljoner kronor för detta ändamål 2023.

Nooshi Dadgostar (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Ida Gabrielsson (V)

Tony Haddou (V)

Jessica Wetterling (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Malcolm Momodou Jallow (V)